

liturgie, waarin aan alle billijke wenschen is voldaan, al zouden al onze kerkgangers tot betere gedragingen in het gebedshuis zijn opgevoed, al zouden we in heel onze Gereformeerde levensopenbaring tot hooger trap van aesthetische ontwikkeling zijn geklommen en we zouden de waarheid Gods niet nader zijn gekomen, zoo zou al onze mooie vergeefsch zijn geweest.

Onze reformatische actie zou fiasco hebben gemaakt.

HEPP.

Verbetering. In het vorige artikel leze men „verpussing“ in plaats van „verpussing“.

UIT DE SCHRIFT.

Ondergang en opgang in de mystiek.

— Zijn dood gelijkvormig wordende.
Filippen 3:10.

Mystiek en levenslust kunnen samengaan.

Dit te verzekeren, mag niet overbodig geacht.

Wie kennis neemt, van wat de mystieken der eeuwen aan boeken toevertrouwen, kan licht onder den indruk geraken, dat de mystiek zich krachtens haar wezen met den levenslust niet verdraagt.

Een zekere levensmoetheid is in de meeste hunner geschriften onmiskenbaar.

En al meenden zij het te ernstig om bij hen van „gekoketeer met den dood“ te spreken, toch wint het stervensverlangen het veelal ver van hun levensverlangen.

Maar dan verlieze men niet uit het oog, dat wie wij de „mystieken“ noemen, de mystiek gewoonlijk eenzijdig beoefenden.

Zij vonden het zalig in het verborgene te verkeren en wilden er maar het liefst altijd blijven. Bij hen rees herhaaldelijk de zucht naar boven: „laat ons hier een tabernakel maken“.

Zij vergaten, dat de verborgen omgang dienen moet om te sterken tot den openlijken strijd.

Dat des christens huis niet alleen een opkamer heeft met bovenlicht, met geopende vensters naar den hemel, maar ook een deur naar de straat.

Dat het christelijke leven niet alleen mystiek, maar ook publiek is.

Dat eenzijdige heeft de mystiek zoo menigmaal in discredit gebracht.

Gelukkig heeft ook hierin de reformatie, die in Calvijn haar van God gegeven profeet eert, nieuwe wegen gewezen.

Zij heeft de mystiek uit haar onzuivere positie verlost.

Uit vroeger eeuwen zijn rijke schatten op te diepen van echt Gereformeerde mystiek.

Een man als Voetius b.v., onze kerkleeraar, onze grootmeester in het kerkelijk recht, principieel bestrijder van de wijsbegeerte van Descartes, publiek persoon bij uitzondering, is ook bekend om zijn mystieke oefeningen en den mystieken kring, welken hij om zich vergaderde.

Juist in de Gereformeerde levensbeschouwing zijn alle elementen aanwezig om de behoeften van het christenhart te bevredigen.

Men zou haar kunnen heeten de beschouwing van het schriftuurlijk evenwicht.

Is dat evenwicht thans veelszins verbroken, de evenaar schokt toch om tot rust te komen.

Er valt een trillen waar te nemen om het evenwicht te herwinnen.

Daarom heeft met name de Gereformeerde mystiek een toekomst.

Die mystiek sluit zich geheel aan bij den grootsten mysticus onder de apostelen: Paulus.

Bekende deze, dat het leven hem Christus was en het sterven hem gewin, zoo grijpt ook zij met de ene hand naar het leven, ook naar dat in dezen tijd, terwijl zij met de andere den dood wenkt.

Zij wenscht te kennen de kracht van Christus' opstanding, ook voor het leven van elken dag, maar door voortdurend Zijn dood gelijkvormig te worden.

Hoe dieper zij in de mystiek doordringt, op des te vertrouwelijker voet gaat zij verkeren met den dood.

Door de mystiek doorleeft zij in uzelf een worsteling op leven en dood.

Allereerst krijgt zij van doen met uw eigen dood.

Die dood ligt niet ver.

Maar zij onderschrijft het, zij 't in anderen zin dan de apostel het bedoelde: de tijd mijner ontbinding is aanstaande.

Mystiek is in den grond steeds eeuwigheidsaankleding.

En nooit beseft zij het tijdelijke van den tijd zoo sterk, als wanneer zij door den adem der eeuwigheid wordt beroerd.

Dan strekken er zich geen afstanden uit.

Dan tellen geen jaren.

Dan wordt het bij u echt doorvoeld: één schrede tusschen mij en den dood.

Ja, dan komt de dood u nog dichterbij.

Het sterven wordt voor u geen gebeurtenis in de toekomst.

Het is een feit in het heden.

Gij verwondert er u niet over, dat eens bij uw doop biddend werd beleden: het leven is niet anders dan een gestadige dood.

Want de waarheid daarvan werkt zoo onbedrieglijk in u.

Gij onderscheidt het met al uw geestelijke vermogens, zijt stervende.

En droevig en nochtans blijde beaamt zij: 't zal hier haast zijn gedaan.

Maar niet alleen met uw eigen dood, ook met den dood van Christus komt zij door de mystiek in contact.

Zoo zij gemeenschap kent aan Jezus' lijden, blijft ge hierin niet halverwege staan, maar begint zij ook te kennen gemeenschap aan Jezus' dood.

Gij wordt hoe langer zoomeer gewaar, dat zij ondergaat.

Het proces van „Christus wassen en ik minder worden“ schrijdt al verder en verder voort.

Gij hunkert ernaar, dat de Geest Gods het verhaasten zal.

Er is, zij kunt er zoo over treuren, nog altijd te veel van uzelf in u overgebleven.

Dat beschouw! zij als een ramp.

Gij weet er u ellendig onder.

Waarom, zoo vraagt zij met smart, gehoorzaam ik toch niet meer aan het bevel: doot dan uw leden, die op de aarde zijn?

Waarom mag ik niet inniger met den apostel verklaren, dat ik altijd de doeding van den Heero Jezus in mijn lichaam omdraag (2 Kor. 4:10)?

Gij slaat de hand aan uw vleesch, aan uw oude natuur, om ze aan het kruis te nagelen.

Ze beginnen te schreeuwen, te brullen.

En zij... laat zoo menigmaal los.

Gij wordt zoo dikwerf verteederd.

Ach, waarom?

Weet zij dan niet, dat zij sterven moet aan uzelf?

Weet zij dan niet, dat de dood van Christus door den Geest in u moet worden voleindigd?

Weet zij dan niet, dat de mystiek de praktijk is van den ondergang?

De mystiek is de praktijk van den ondergang.

Van de totale zelfnegatie.

Van de volkomen ik-verloochening.

Van het verliezen uws levens.

Maar ook van het gewinnen uws levens.

Ook van het ik-herstel.

Ook van de zelfvereenwiging.

Ook van den opgang.

Gij wordt den dood van Christus gelijkvormig.

Niet gelijk.

En dat niet slechts hierom, wijl Jezus' dood een zoendood was, een dood voor anderen, een dood ook voor u en uw dood in het minst geen verzoenende betekenis heeft.

Maar toen uw Jezus stierf, bleef er geen leven meer in Hem over.

Hij stierf tot in den wortel Zijner persoonlijkheid.

Bij u staat het anders.

Gij hebt, wat bij uw Heiland niet het geval was, een tweeheid in u.

Een tegenstelling van oud en nieuw.

En terwijl het oude bij u sterft, staat het nieuwe in u op.

Gij kunt de klanheid van den ouden mensch in u niet aanvoelen, indien zij niet door de kracht der opstanding een nieuw levend schepsel geworden zijt.

Wanneer zij nog niet weet, dat zij leeft, weet zij ook niet, dat zij dood zijt.

Dan zijt zij een kluwen van zelfmisleiding.

Eerst wanneer zij door de mystiek uw ondergang leert beleven, zal uw mond met lachen vervuld zijn over uw opgang.

Eerst wanneer zij het voor uw rekening kunt nemen: „ik leef niet meer“, zult zij danken: „maar Christus leeft in mij en wat ik nu in het vleesch leef, leef ik door het geloof des Zoons van God, die mij heeft liefgehad en zichzelf voor mij heeft overgegeven“ (Gal. 2:20).

Eerst wanneer zij uzelf ziet uitdragen naar het graf, ziet zij u ook met Christus verrijzen.

Ja, zij voelt u als aan Zijn vleugelen gebonden als Hij de luchten doorklieft om op te stijgen tot Zijn Vader.

Zoo leidt u de mystiek dan ook naar den Olijfberg.

De gelijkvormigheid, niet de gelijkheid, aan Christus' dood doe u in uzelf ervaren ondergang, maar ook opgang.

En opgang is opstanding.

Opgang is ook hemelvaart.

Maar hemelvaart in mystieke werkelijkheid.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

De aanval van Dr Visscher.

I.

Onder den voor Gereformeerde ooren jetwat sensationeelen titel: Heilig Evangelie of Pseudo schrift, met ter nadere verklaring erbij: De Heraut met Marcus XVI:9-20 voor de vierschaar der Belijdenis, verscheen bij het Uitgeversbureau van Lankhuizen te Zeist een vlugschrift van de hand van den bekenden Utrechtschen hoogleraar Hugo Visscher.

Het is, enkele passages uitgezonderd, over het geheel gehouden in rustigen toon.

Maar daarom is het ook te meer geschikt om op eenvoudigen indruk te maken.

Nu gelooven we niet, dat hierdoor zoo spoedig meelevende leden onzer kerken van de wijs zullen worden gebracht.

Doch het is verval in zulke termen, dat zij, die ons zeer na staan, maar kerkelijk van ons gescheiden leven, er achterdochtig door gemaakt kunnen worden of in hun achterdocht worden versterkt.

Ook valt het te verwachten, dat tegenstanders van onze kerken er munt uit zullen slaan.

Daarom mag een blad als het onze dit incident niet zwijgend voorbijgaan. Mede verdient het aanbeveling deze brochure niet onder de Boekbespreking te behandelen, maar in deze rubriek.

De eer en goede naam onzer kerken is er mee gemoeid.

Het geldt hier een aanval op den hoofdredacteur van „De Heraut“, Prof. Dr H. H. Kuyper.

Vanzelf zal die aanval hem in de oogen van ons Gereformeerde volk niet schaden, ook al begrijpt men niet zoo aanstands de kwintessens van de onderhavige kwestie.

Bij al zulke voorvallen is het vertrouwen een voorname factor.

En nu geniet Prof. Kuyper zoozeer het volle vertrouwen onzer kerken, dat, wanneer iemand hem van ongereformeerdeheid aanklaagt, men van onzen kant al bij voorbaat weigert het aan te nemen.

Al kan men er geen naderen uitleg van geven, toch voelt men als bij intuïtie: die beschuldiging kan niet waar zijn.

Wij zijn er dankbaar voor, dat zulk een vertrouwen in onze kerken bestaat.

Want dat geeft aan onze kringen die vaste, die niet licht te schokken houding, welke anderen ons zoo dikwijls benijden.

Trouwens, ook Dr Visscher ziet wel in, dat er diepe fundamentele eenheid is tusschen Prof. Kuyper en onze kerken.

Daarom beperkt hij zijn aanval niet tot den eerste, maar breidt dien ook uit tot de laatste.

In deze brochure worden ten slotte onze kerken in staat van beschuldiging gesteld.

Duidelijk wordt dit uitgesproken in de woorden: „Het is de mentaliteit, waarmee men tegenover de Schrift staat, die uitwijst, dat er in de verhouding tegenover haar ook onder Gereformeerde kringen veranderingen plaats grijpen, waartegen van meet af met nadruk gewaarschuwd worden moet“ (bl. 10).

En later herhaalt hij: „Het is bij het besluiten van dit geschriftje mij eene behoefte nogmaals te verklaren, dat mijn doel niet is een ketterijacht, maar uitsluitend een protest tegen het in Gereformeerde kringen onder Gereformeerde vormen indringen van voorstellingen, die zich met de in onze belijdenisschriften neergelegde beginselen niet laten vereenigen. De Gereformeerde actie lijdt vooral in onzen tijd daarom zoo groote schade, is daarom zoo onrustig, omdat het wordt beseft, hoe er van alle zijden aan het Gereformeerde leven wordt geknaagd“ (bl. 30).

Hij schrijft dit alles toe aan inwerking van den tijdgeest. „Daaruit alleen kan ik verklaren, hoe zelfs in den kring, waartoe Dr Kuyper behoort, van eene verhouding wordt blijk gegeven, die onmiskenbaar heenwijst naar een invloed van den tijdgeest, die te groot wordt dan dat de Gereformeerde beweging in breeden zin daarvan geen nadeel zou ondervinden“ (bl. 30).

Men ziet, dat de aanklacht moeilijk ernstiger kon luiden.

En wanneer men begint met zich onvoorwaardelijk aan Prof. Visscher als gids toe te vertrouwen, dan is zijn betoog wel zoo logisch, dat men niet zoo spoedig de leemten zal ontdekken.

Vóór en aler men zich echter in eenige zaak door iemand laat voorlichten, heeft men zich af te vragen: stelt hij de kwestie wel zuiver?

Op juiste probleemstelling komt het boven alles aan.

En dan moet geantwoord, dat Prof. Visscher de heele kwestie beslist onzuiver poneert.

Ik hoop d'z in volgende artikelen aan te toonen.

Eerst echter moeten wij aiting geven aan onze verwondering, dat dit een deskundige als Prof. Visscher overkomt.

Wanneer een niet-akademisch gevormd intellectueel deze brochure geschreven had, ware het te begrijpen.

Zelfs, wanneer zij uit de pen ware gevloeid van een wetenschappelijk, doch niet-theologisch ontwikkeld man, zou men dit gevoegelijk aan een niet-op-de-hoogte-zijn kunnen wijzen.

Maar waar het een zoo eminent godgeleerde als Dr Visscher betreft, feilt zulk een verklaring.

Er blijft hier niets anders over dan te denken aan zekere psychische vertroebeling, die iemand de onbevangenheid beneemt en in vooroordeelen verstrikt.

Zulke oogenblikken van psychische vertroebeling maken wij allen wel eens door.

Wie in dit opzicht zonder zonde is, werpe op Prof. Visscher den eersten steen.

Alles steldheid

Zoo b

gische

Veilig

persoon

Nog r

persoon

Ook

eenige

Van a

hij mij

Ik ker

grootte

Het w

persoon

gisch e

Daarv

terugga

Het w

de groot

minist

benoem

Een G

Univers

Het w

te steller

Het w

taak op

Van d

schandel

luut ge

de verm

hangijer

Schille

king gel

hem den

te zijn

stukken

voor zijn

Daarh

ginsel n

geziene

En to

vroeg do

Leeuwen

pectief t

de drie

conferen

plan op

van de c

Dit he

Vrij v

verander

Wat d

vaststelt

Schrok

zijn